

**FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN**

Februar 2025

**Rigsrevisionens notat om
beretning om**

**tilsyn med landbrugets
udledning af kvælstof
fra gødning**

Vedrører:**Statsrevisorernes beretning nr. 2/2024 om tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning**

Ministeren for grøn treparts redegørelse af 20. december 2024

1. Rigsrevisionen gennemgår i dette notat de initiativer, som ministeren for grøn trepart vil iværksætte som følge af Statsrevisorernes bemærkninger og beretningens konklusioner. Dette sker med henblik på at vurdere, om ministerens initiativer adresserer den kritik, der fremgår af Statsrevisorernes bemærkninger og Rigsrevisionens beretning.

2. Som følge af den kongelige resolution af 29. august 2024 blev tilsynet med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning ressortoverført fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (herefter Fødevareministeriet) og Miljøministeriet til Ministeriet for Grøn Trepert. Landbrugsstyrelsens opgaver vedrørende kontrol på gødningsområdet overgik til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

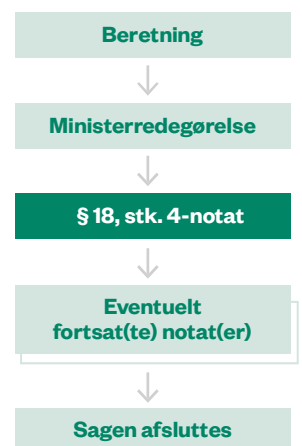
Konklusion

Rigsrevisionen finder, at ministeren for grøn trepart har redegjort for, hvordan Ministeriet for Grøn Trepert vil følge op på Statsrevisorernes bemærkninger og de væsentligste kritikpunkter i beretningen.

Ministeren for grøn trepart oplyser, at han tager Statsrevisorernes skarpe kritik af Fødevareministeriets tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning meget alvorligt. Det samme gør sig gældende for Statsrevisorernes kritik af Fødevareministeriets kontrol med gødning og Fødevareministeriets og Miljøministeriets opfølgning på mål for kvælstofreduktionerne, som Statsrevisorerne har vurderet er mangelfuld og utilstrækkelig. Ministeren forventer, at flere initiativer, som beretningen har givet anledning til, vil være gennemført i 2025. Ministeren kan dog ikke redegøre for konkrete tiltag til at styrke kontrollen, og hvornår det vil være implementeret, fordi dette afventer en drøftelse med aftalepartierne bag *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark*.

17. januar 2025

RN 701/25

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen og orientere Statsrevisorerne om:

- de konkrete tiltag til styrket kontrol, som besluttes på baggrund af ministeren for grøn treparts drøftelser med aftalepartierne og ændringen af gødskningsloven
- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes arbejde med at evaluere og eventuelt tilpasse omfanget af gødningskontrollen
- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes arbejde med at formidle resultaterne af kontrollen med de målrettede efterafgrøder og opgørelse af målopfyldelsen
- Ministeriet for Grøn Treparts arbejde med at sikre gennemsigtighed i målopfyldelsen for kvælstofprojekterne.

I. Baggrund

3. Rigsrevisionen afgav i oktober 2024 en beretning om tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning. Beretningen handlede om Fødevarerministeriets kontrol med gødning samt Fødevarerministeriets og Miljøministeriets opfølgning på mål for kvælstofreduktioner.

4. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, kritiserede de skarpt Fødevarerministeriets tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning. Fødevarerministeriets kontrol med gødning og Fødevarerministeriets og Miljøministeriets opfølgning på mål for kvælstofreduktionerne er mangelfuld og utilstrækkelig. Konsekvensen er, at der er risiko for, at et overforbrug af kvælstof ikke bliver opdaget, og at det er uigenomsigtigt, om kvælstofreduktionerne, der skal forbedre vandmiljøet og modvirke iltsvind, opnås.

5. Hele sagen kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

6. Bilag 1 viser Folketingets behandling af beretningen.

II. Gennemgang af ministerens redegørelse

Kontrol med gødning

Oplæg til styrket kontrolregime

7. Statsrevisorerne hæftede sig ved, at Landbrugsstyrelsens kontrol med gødning er baseret på landbrugernes egne indberetninger, hvor der er risiko for fejl. Landbrugsstyrelsen identificerede i en rapport fra 2021 selv risikoen for fejl, og at fejlene kunne destabilisere den regulering, der skulle sikre, at der ikke skete overgødning. Ingen af de tiltag, som rapporten anbefalede for at nedbringe risikoen for fejl, er implementeret.

8. Det fremgik af beretningen, at Landbrugsstyrelsen ikke i tilstrækkelig grad har sikret, at data til beregning af kvælstofkvoter og data om kvælstofforbrug er retvisende.

9. Ministeren for grøn trepart oplyser, at regeringen primo 2025 vil komme med et oplæg til drøftelse af mulighederne for at styrke kontrollen, herunder mulighederne frem mod ikrafttrædelsen af en ny kvælstofreguleringsmodel i 2027. Oplægget skal drøftes med aftalepartierne, hvorfor ministeren på nuværende tidspunkt ikke kan redegøre for de konkrete tiltag, og hvornår tiltagene vil være implementeret. Det er dog ministerens forventning, at oplægget til styrket kontrol vil imødekomme flere af Rigsrevisionens kritikpunkter vedrørende kontrol.

Ministeren oplyser desuden, at det fremgår af *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark*, at gødskningsloven ændres i forbindelse med ikrafttrædelsen af den nye reguleringsmodel i 2027, hvor der forventeligt vil blive lagt op til at harmonisere datoerne for indberetningstidspunkter på tværs af data og registre. Dette kan bidrage til, at datakvaliteten forbedres, og at potentielle fejl minimeres. Det er derved forventningen, at der bliver bedre mulighed for, at landbrugernes indberetninger kan krydstjekkes på tværs af registre.

Ministeren oplyser endvidere, at han har bedt Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø om at tage stilling til alle anbefalinger og opmærksomhedspunkter fra rapporten fra 2021 i forbindelse med udarbejdelsen af oplægget til styrket kontrol.

10. Rigsrevisionen vil følge de konkrete tiltag om styrket kontrol, som besluttet på baggrund af ministerens drøftelser med aftalepartierne og ændringen af gødskningsloven.

Omfanget af kontrol

11. Statsrevisorerne hæftede sig ved, at Landbrugsstyrelsen med kontrol af 3,7 % af landbrugerne har fundet overforbrug af kvælstof på 243-370 ton om året i perioden 2019-2022.

Det fremgik af beretningen, at Landbrugsstyrelsen ikke i tilstrækkelig grad løbende har vurderet, om der er et naturligt forhold mellem antallet af kontroller og antallet af overtrædelser fundet i kontrollerne.

12. Ministeren for grøn trepart oplyser, at Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø fra 2. halvår 2025 og fremadrettet vil bruge resultaterne fra den eksisterende satellitbaserede kontrol i en løbende evaluering af kontrollen med henblik på at vurdere, om kontrolomfanget er passende. Styrelsen vil generelt have et øget fokus på at evaluere den præventive effekt af kontroltyper og kontrolomfang.

13. Rigsrevisionen vil følge Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes arbejde med at evaluere og eventuelt tilpasse omfanget af gødningskontrol.

Målrættede efterafgrøder

Efterafgrøder er planter, som landbrugere sår, når hovedafgrøden er høstet. Idéen med målrættede efterafgrøder er at sår efterafgrøderne i de områder, hvor vandmiljøet er mest sårbart. Det skal sikre, at der optages overskydende kvælstof de steder, hvor kvælstofet kan gøre mest skade på vandmiljøet.

Kvælstofprojekter

Landbrugerne har siden 2015 kunnet søge om tilskud til at etablere projekter, der reducerer udledningen af kvælstof. Der er 4 typer af kvælstofprojekter: kvælstofvådområder, minivådområder, lavbundsprojekter og skovrejsning. Kvælstofprojekterne kaldes også "Kollektive virkemidler".

Opfølgning på mål for kvælstofreduktioner

Opfølgning på målrættede efterafgrøder

14. Statsrevisorerne hæftede sig ved, at Fødevarerministeriet ikke har fulgt op på, om målene for de målrættede efterafgrøder nås, selv om ministeriets kontrol hvert år viser, at over halvdelen af de kontrollerede landbrugere ikke sår efterafgrøder i det omfang, der er aftalt.

Det fremgik af beretningen, at Fødevarerministeriet har sat gang i et arbejde med at kunne lave årlige opgørelser af målopfyldelsen for de målrættede efterafgrøder. Ministeriet sigter mod at kunne fremlægge sådan en opgørelse i starten af 2025.

15. Ministeren for grøn trepart oplyser, at Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er ved at udvikle et format til formidling af kontrolresultaterne for at sikre, at det bliver nemmere at forstå, hvad der ligger bag opgørelsesmetoder, kontrolresultater, regelefterlevelse mv. Den første opgørelse i det nye format vil omhandle kontrollen fra 2023, og Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg vil blive orienteret herom i løbet af 1. kvartal 2025.

16. Rigsrevisionen vil følge Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes arbejde med at formidle resultaterne af kontrollen med de målrættede efterafgrøder og opgørelse af målopfyldelsen.

Opfølgning på kvælstofprojekterne

17. Statsrevisorerne hæftede sig ved, at der i Fødevarerministeriets og Miljøministeriets opgørelse af målopfyldelse for kvælstofprojekterne er risiko for, at den opgjorte reduktion af kvælstof er overvurderet, idet både uafsluttede og afsluttede projekter indgår i opgørelsen.

18. Ministeren for grøn trepart oplyser, at den eksisterende hjemmeside for opgørelse af fremdrift for de kollektive virkemidler (dvs. kvælstofprojekterne) vil blive justeret, så det bliver mere gennemsigtigt, hvordan effekten af virkemidlerne estimeres. Ministeren oplyser videre, at hjemmesiden primo 2025 vil blive erstattet af et nyt online planlægnings- og statusværktøj, der skal sikre gennemsigtighed i indsatserne vedrørende vandmiljø, klima og naturbeskyttelse. Ministeriet vil desuden minimum 2 gange årligt orientere aftalepartierne om status for *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark* og orientere Folketinget i relevant omfang.

19. Rigsrevisionen vil følge Ministeriet for Grøn Treparts arbejde med at sikre gennemsigtighed i målopfyldelsen for kvælstofprojekterne.

Birgitte Hansen

Bilag 1. Folketingets behandling af beretningen

Beretning (nr.), dato for Statsrevisorernes mødebehandling og ministerredegørelse(r)	Behandlet i udvalg	Teknisk gennemgang ved Statsrevisorerne og Rigsrevisionen	Udvalgs-spørgsmål (nr.)	Indkaldt til samråd	Statsrevisorerne har holdt møde med ministeren	§ 20-spørgsmål
Tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning (nr. 2/2024) 21-10-2024 Ministerredegørelse: Ministeren for grøn trepart: 20-12-2024	Finansudvalget: 24-10-2024 Miljø- og Fødevarerudvalget: 23-10-2024	Miljø- og fødevarerudvalget: 18-12-2024		Miljø- og fødevarerudvalget 24-10-2024		